

PRZEGLĄD PRAWA ADMINISTRACYJNEGO

(9)2025 • DOI: 10.17951/ppa.2025.9.89-105

UNIWERSYTET WARMIŃSKO-MAZURSKI W OLSZTYNIE

MACIEJ JURZYŃSKI

m.jurzynski@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7342-7158>

Zmiana imienia i nazwiska małoletniego dziecka w trybie administracyjnym

*Changing the Name and Surname of a Minor
Child in Administrative Mode*

Wprowadzenie

Imię i nazwisko to podstawowe oznaczenia indywidualizujące i identyfikujące osobę fizyczną w stosunkach urzędowych i prywatnych. Są one „skierowanym na zewnątrz znakiem rozpoznawczym osoby fizycznej”¹. Służą do wyróżnienia człowieka we wszelkich obszarach życia społecznego. Towarzyszą człowiekowi przez całe życie, będąc świadectwem jego istnienia, oznaką tożsamości i wyznacznikiem odrębności właściwej każdej ludzkiej istocie². Nazwisko – ze względu na

¹ Wyrok SN z dnia 19 listopada 2003 r., I PK 590/02, Legalis nr 65050; wyrok SN z dnia 8 lipca 2011 r., IV CSK 665/10, Legalis nr 391466.

² Z. Duniewska, [w:] *Prawo administracyjne materialne*, red. Z. Duniewska, B. Jaworska-Dębska, P. Korzeniowski, E. Olejniczak-Szałowska, Warszawa 2022, s. 112.

sposób unormowania jego nabycia – traktowane jest jako wyraz przynależności do danej rodziny³. Jest elementem stanu cywilnego osoby fizycznej wskazującym na jej pochodzenie od określonych osób. Określane jest wówczas jako nazwisko rodowe, tj. takie, które dziecko otrzymuje w chwili urodzenia i które jest wpisane w akcie urodzenia⁴. Przepis art. 29 ust. 1 p.a.s.c.⁵ wskazuje, że nazwiskiem jest nazwisko umieszczone w akcie małżeństwa lub akcie zgonu; nazwiskiem osoby, która nie zawarła związku małżeńskiego, jest jej nazwisko rodowe, czyli nazwisko zamieszczone w akcie urodzenia. Nazwisko pełni przede wszystkim funkcję wyznacznika publicznego, natomiast imię jest głównie wyznacznikiem w relacjach prywatnych⁶.

Zasady ustalania nazwiska określają przepisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego⁷, a kwestie dotyczące wyboru imienia dla dziecka – przepisy Prawa o aktach stanu cywilnego. Wybór imienia wpisuje się w pojęcie wolności, jaka przysługuje rodzicom dziecka, ale wolność ta jest ograniczona brzmieniem art. 59 p.a.s.c., który zakazuje nadawania dziecku więcej niż dwóch imion, imienia zdrobniałego, ośmieszającego lub nieprzyzwoitego⁸.

Imię i nazwisko podlegają ochronie przewidzianej w prawie cywilnym. Nazwisko zostało wprost zaliczone do dóbr osobistych człowieka określonych w art. 23 k.c.⁹. Nie budzi jednak wątpliwości, że także imię jest dobrem osobistym, spełnia bowiem wraz z nazwiskiem funkcję oznaczenia osoby fizycznej (określa jej tożsamość)¹⁰. Imię i nazwisko stanowią również dane osobowe w rozumieniu art. 4 pkt 1 RODO¹¹ i jako takie podlegają ochronie o charakterze administracyjnym. Ponadto polski system prawny przewiduje zasadę względnej stabilizacji imion i nazwisk, co oznacza, że imię i nazwisko to trwałe atrybuty człowieka, prawnie mu przypisane

³ M. Pazdan, *Komentarz do art. 23, [w:] Kodeks cywilny, t. 1: Komentarz do art. 1–449*¹⁰, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2020, s. 126.

⁴ A. Czajkowska, B. Romocka-Tyfel, *Zmiana imienia i nazwiska. Geneza, komentarz, orzecznictwo, wzory decyzji*, Warszawa 2021, s. 32–33.

⁵ Ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (t.j. Dz.U. 2023, poz. 1378, ze zm.).

⁶ Z. Duniewska, *op. cit.*, s. 113.

⁷ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. 2023, poz. 2809, ze zm.), dalej: k.r.o.

⁸ M. Kozłowska, *Wybór oraz zmiana imienia i nazwiska. Wolność czy prawo?*, [w:] *Wolność w prawie administracyjnym*, red. J. Zimmermann, Warszawa 2017, s. 437.

⁹ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. 2024, poz. 1061, ze zm.).

¹⁰ J. Panowicz-Lipska, *Komentarz do art. 23, [w:] Kodeks cywilny, t. 1: Komentarz do art. 1–352*, red. M. Gutowski, Warszawa 20211, s. 198.

¹¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.Urz. UE L 119/1, 4.05.2016).

poprzez zarejestrowanie w aktach stanu cywilnego i można je zmieniać jedynie w ustalonych prawem przypadkach.

Zasadniczo zmiana nazwiska lub imienia może nastąpić w kilku sytuacjach ściśle określonych w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym¹². Ponadto art. 70 p.a.s.c. przewiduje administracyjny tryb zmiany imienia lub imion dziecka, zamieszczonych w akcie urodzenia, w drodze oświadczenia złożonego przez rodziców przed wybranym kierownikiem urzędu stanu cywilnego (USC) albo przed konsulem w terminie 6 miesięcy od dnia sporządzenia aktu¹³. Oświadczenie dokumentuje się w formie protokołu. Stanowi ono podstawę dołączenia do aktu urodzenia dziecka wzmianki o zmianie imienia lub imion. W innych przypadkach zmiana nazwiska lub imienia może nastąpić jedynie w trybie administracyjnym uregulowanym w przepisach ustawy o zmianie imienia i nazwiska¹⁴, a zatem w formie decyzji administracyjnej wydanej przez kierownika USC lub jego zastępcę na wniosek zainteresowanej osoby, i to wyłącznie w sytuacji, gdy zaistniały ku temu „ważne powody”. Jak trafnie zauważyła M. Kozłowska, „wola zmiany imienia lub nazwiska, której emanację stanowi złożenie stosownego wniosku, wszczyna postępowanie administracyjne, w toku którego organ administracyjny w drodze decyzji uznaniowej i konstytutywnej jest władny stwierdzić, czy wnioskodawca z danego prawa będzie mógł skorzystać, czy też nie. Nie jest możliwa zmiana imienia i nazwiska wyłącznie poprzez złożenie oświadczenia w tym zakresie, albowiem podlega to kontroli państwa”¹⁵.

Przedmiotem rozważań podjętych w niniejszym opracowaniu jest kwestia dopuszczalności zmiany imienia i nazwiska osoby małoletniej (czyli zgodnie z art. 10 § 1 k.c. takiej, która nie ukończyła 18 lat¹⁶) w trybie administracyjnym uregulowanym w ustawie o zmianie imienia i nazwiska. Osoba taka nie może samodzielnie decydować w tej sprawie. Złożenie wniosku o zmianę jej imienia lub nazwiska należy do uprawnień przedstawiciela ustawowego. Regulacja w tym zakresie jest dość lapidarna. W praktyce zagadnienie to budzi szereg wątpliwości. Stąd zasadne wydaje się poddanie go analizie i zidentyfikowanie pojawiających się problemów i dylematów oraz wskazanie, w jaki sposób zostały one rozstrzygnięte w orzecznictwie sądowym. Rozważania oparto na analizie dogmatycznoprawnej oraz obserwacjach własnych autora.

¹² Zob. np. art. 25, art. 59 i art. 122 § 3 k.r.o.

¹³ Upływ terminu powoduje wygaśnięcie prawa rodziców do zmiany imienia dziecka w drodze oświadczenia. Z art. 70 ust. 3 zd. 2 p.a.s.c. wynika, że kierownik USC powinien odmówić przyjęcia oświadczenia, jeżeli nie został zachowany termin do jego złożenia.

¹⁴ Ustawa z dnia 17 października 2008 r. o zmianie imienia i nazwiska (t.j. Dz.U. 2021, poz. 1988, ze zm.), dalej: u.z.i.n.

¹⁵ M. Kozłowska, *op. cit.*, s. 445.

¹⁶ Należy nadmienić, że zgodnie z art. 10 § 2 k.c. przez zawarcie małżeństwa małoletni uzyskuje pełnoletność i nie traci jej w razie unieważnienia małżeństwa.

Zmiana imienia i nazwiska w trybie administracyjnym – uwagi ogólne

Rozważania dotyczące istoty zagadnienia należy poprzedzić kilkoma uwagami o charakterze ogólnym. Co do zasady zmiana imienia lub nazwiska w trybie administracyjnym następuje w formie decyzji¹⁷. Forma działania organu wynika wprost z art. 12 ust. 1 u.z.i.n. W literaturze przedmiotu trafnie wskazano, że decyzja o zmianie imienia lub nazwiska ma charakter konstytutywny, czyli twórczy w tym znaczeniu, że na skutek jej wydania powstaje nowa sytuacja prawna, nowe uprawnienie dla strony, które nie istniało przed wydaniem rozstrzygnięcia¹⁸. Decyzja taka kreuje prawo do używania nowego imienia lub nazwiska¹⁹. Skutek prawny powstaje *ex nunc* (od teraz) z mocy decyzji, a nie z mocy ustawy, która ustala tylko możliwość własnej konkretyzacji i wyznaczenia jej skutków w drodze aktu administracyjnego²⁰.

Decyzja o zmianie imienia i nazwiska ma charakter uznaniowy. Określając przesłanki jej wydania, ustawodawca użył zwrotu nieostrego, pozostawiając organom pewien zakres swobody w kształtowaniu treści aktów²¹. Mianowicie w art. 4 ust. 1 u.z.i.n. wskazał, że „zmiany imienia lub nazwiska można dokonać wyłącznie z ważnych powodów”, a także określił przykładowe okoliczności uzasadniające zmianę (m.in. imię i nazwisko ośmieszające lub nieliczące z godnością człowieka albo zmienione bezprawnie), gdyż – wyliczając te sytuacje – posłużył się określeniem „w szczególności”. W związku z tym zmiana imienia i nazwiska może nastąpić również z powodów niewymienionych wprost w art. 4 ust. 1 u.z.i.n., ale muszą być one ocenione przez organ jako „ważne”. W orzecznictwie sądowym słusznie podniesiono, że „ważny powód” jest zwrotem nieostrym, którego interpretację pozostawiono organom orzekającym w konkretnej sprawie. Interpretacja ta nie może być jednak dowolna i arbitralna. Ponadto ważne powody przemawiające za zmianą nie mogą wynikać jedynie z subiektywnego przekonania osoby żądającej zmiany, ale muszą też sprostać zobiektywizowanym i racjonalizowanym kryteriom ich oceny. Granicą rozważań organów administracji powinno być ustalenie istnienia (lub braku) elementów oczywistej bezzasadności w motywach strony,

¹⁷ Decyzję administracyjną można zdefiniować jako władcze, jednostronne oświadczenie woli organu administracji publicznej, oparte na przepisach prawa administracyjnego i określające sytuację prawną konkretnie wskazanego adresata (strony) w indywidualnie oznaczonej sprawie. Zob. np. M. Grzywacz, J. Róg-Dyrda, M. Wierzbowski, A. Wiktorowska, [w:] *Prawo administracyjne*, red. J. Jagielski, M. Wierzbowski, Warszawa 2022, s. 361.

¹⁸ A. Nodźak, *Ustawa o zmianie imienia i nazwiska. Komentarz*, Legalis 2021, art. 12, teza 6.

¹⁹ A. Czajkowska, B. Romocka-Tyfel, *op. cit.*, s. 97–98.

²⁰ J. Zimmermann, *Prawo administracyjne*, Warszawa 2018, s. 389.

²¹ Na temat decyzji uznaniowej zob. szerzej: M. Kasiński, [w:] *Prawo administracyjne. Pojęcia, instytucje, zasady w teorii i orzecznictwie*, red. M. Stahl, Warszawa 2021, s. 544–545.

np. cech kaprysu lub przekory²². Organ musi również ocenić, czy nie zachodzą przesłanki ograniczające zakres zmiany nazwiska lub imienia określone w art. 5 i 6 u.z.i.n.²³.

Wydanie decyzji o zmianie imienia lub nazwiska musi być poprzedzone prawidłowo przeprowadzonym postępowaniem, w którym organ powinien w sposób wyczerpujący zebrać materiał dowodowy i na jego podstawie rozważyć okoliczności mogące mieć wpływ na wybór rozstrzygnięcia. Element uznaniowości nie świadczy o tym, że decyzja może polegać na dowolności działania organu²⁴.

W świetle art. 9 ust. 1 u.z.i.n. postępowanie administracyjne w sprawie zmiany imienia lub nazwiska może być wszczęte wyłącznie na wniosek osoby ubiegającej się o zmianę. Nie jest możliwe wszczęcie postępowania w takiej sprawie z urzędu²⁵. Zgodnie z art. 2 u.z.i.n. ustawę stosuje się wyłącznie do obywateli polskich, cudzoziemców niemających obywatelstwa żadnego państwa, jeżeli mają w Rzeczypospolitej Polskiej miejsce zamieszkania, oraz cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy²⁶. W myśl art. 10 ust. 1 u.z.i.n. wniosek o zmianę składa się do wybranego kierownika USC. Wniosek musi zawierać elementy obligatoryjne wymienione w art. 11 ust. 1 u.z.i.n., w tym m.in. imię lub nazwisko, na jakie ma nastąpić zmiana, oraz uzasadnienie. Obowiązek uzasadnienia wniosku wynika z ograniczenia możliwości zmiany imienia i nazwiska do „ważnych powodów”²⁷. Ponadto art. 11 ust. 2 u.z.i.n. ustanawia wymóg złożenia wraz z wnioskiem o zmianę imienia lub nazwiska wniosku o transkrypcję zagranicznych dokumentów stanu cywilnego, jeżeli wnioskodawca i jego małoletnie dzieci nie posiadają aktów stanu cywilnego sporządzonych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej²⁸.

Organem właściwym do wydania decyzji o zmianie imienia lub nazwiska jest kierownik USC, do którego został złożony wniosek, albo jego zastępca. W celu za-

²² Zob. np. wyrok NSA z dnia 11 grudnia 2014 r., II OSK 1375/13, CBOSA; wyrok WSA w Łodzi z dnia 20 września 2022 r., III SA/Łd 377/22, CBOSA.

²³ W świetle art. 5 u.z.i.n. co do zasady nie jest możliwa zmiana nazwiska na tzw. nazwisko historyczne. Z kolei art. 6 u.z.i.n. przewiduje, że nazwisko po zmianie nie może składać się z więcej niż dwóch członów, a po zmianie imienia można mieć najwyżej dwa imiona.

²⁴ Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 22 lutego 2024 r., III SA/Gd 311/23, CBOSA.

²⁵ A. Nodzak, *op. cit.*, art. 9, teza 1.

²⁶ Z art. 4 ust. 2 u.z.i.n. wynika, że zmiany imienia lub nazwiska cudzoziemca, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, można dokonać wyłącznie ze szczególnie ważnych powodów związanych z zagrożeniem jego prawa do życia, zdrowia, wolności lub bezpieczeństwa osobistego.

²⁷ J. Wilk, [w:] *Materiałne prawo administracyjne*, red. M. Miemiec, Warszawa 2019, s. 77.

²⁸ A. Czajkowska i B. Romocka-Tyfel (*op. cit.*, s. 95–96) trafnie wskazują, że „ma to na celu sporządzenie dla wnioskodawcy i jego małoletnich dzieci polskich aktów stanu cywilnego celem zamieszczenia w nich wzmianek dodatkowych o zmianie imienia i nazwiska”.

łatwienia wniosku organ powinien wszcząć postępowanie i rozstrzygnąć sprawę przy zastosowaniu przepisów ustawy o zmianie imienia i nazwiska oraz Kodeksu postępowania administracyjnego²⁹. Do najważniejszych obowiązków procesowych organu należy: dokładne wyjaśnienie stanu faktycznego sprawy (art. 7 k.p.a.) poprzez zgromadzenie niezbędnych dowodów i materiałów, zapewnienie stronom czynnego udziału w postępowaniu, w tym umożliwienie wypowiedzenia się w sprawie przed wydaniem decyzji (art. 10 § 1 k.p.a.) oraz doręczenie im decyzji na piśmie (art. 109 § 1 k.p.a.). Decyzja musi zawierać obligatoryjne składniki określone w art. 107 § 1 k.p.a., w tym uzasadnienie faktyczne i prawne. Organ może odstąpić od uzasadnienia, gdy decyzja uwzględnia w całości żądanie strony (art. 107 § 4 k.p.a.).

Na mocy art. 12 ust. 2 u.z.i.n. decyzja o zmianie imienia lub nazwiska podlega natychmiastowemu wykonaniu. Pojęcie wykonalności decyzji nie zostało prawnie zdefiniowane. W literaturze wskazuje się, że wykonalność oznacza, iż uprawnienia lub obowiązki mogą być realizowane po wydaniu decyzji przez organ³⁰. Natychmiastowa wykonalność oznacza możliwość wykonania decyzji nieostatecznej, od której przysługuje odwołanie, czyli środek prawny dający stronom i innym uprawnionym podmiotom możliwość zaskarżenia decyzji w toku instancji administracyjnych w celu ich uchylenia lub zmiany³¹. Stanowi zatem wyjątek od przewidzianego w art. 130 § 1 k.p.a. ogólnego zakazu wykonywania decyzji nieostatecznych.

Przepis art. 13 u.z.i.n. nakłada na organy wydające decyzję o zmianie imienia i nazwiska obowiązek informacyjny, który ma na celu zapewnienie aktualizacji danych w aktach stanu cywilnego osób, którym zmieniono imię lub nazwisko. Przekazanie decyzji do kierowników USC, którzy sporządzili odpowiednie akty, następuje za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, w którym jest prowadzony rejestr stanu cywilnego. Decyzja o zmianie imienia lub nazwiska stanowi podstawę dołączenia do aktu wzmianki dodatkowej³².

Organem wyższego stopnia w sprawach prowadzonych na podstawie ustawy o zmianie imienia i nazwiska jest wojewoda (art. 14 ust. 3). Jest to zatem organ właściwy do rozpatrzenia odwołania od decyzji o zmianie lub odmowie zmiany imienia i nazwiska. Przy czym jeżeli kierownik USC odstąpił od uzasadnienia decyzji z powodu uwzględnienia w całości żądania strony, jego decyzja jest ostateczna na mocy art. 127 § 1a k.p.a. i może być zaskarżona do sądu administracyjnego.

²⁹ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. 2024, poz. 572, ze zm.), dalej: k.p.a.

³⁰ A. Skóra, *Komentarz do art. 130*, [w:] *Kodeks postępowania administracyjnego*, t. 3: *Komentarz do art. 127–269*, red. M. Karpiuk, P. Krzykowski, A. Skóra, Olsztyn 2021, s. 73.

³¹ Z. Janowicz, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 1999, s. 342–343.

³² Zob. art. 24 ust. 1 i art. 24 ust. 2 pkt 2 p.a.s.c.

Przesłanki dopuszczalności administracyjnej zmiany imienia i nazwiska małoletniego

W przypadku małoletniego dziecka zmiana nazwiska w trybie administracyjnym nie zawsze wymaga wydania odrębnej decyzji. W art. 8 ust. 1 u.z.i.n. ustawodawca przewidział rozwiązanie polegające na rozciągnięciu z mocy prawa skutków decyzji o zmianie nazwiska rodziców pozostających we wspólnym małżeństwie na małoletnie dzieci i na dzieci, które zrodzą się z tego małżeństwa. Przepis ten potwierdza zasadę wynikającą z art. 88 k.r.o., że nazwiska rodziców i ich dzieci powinny być tożsame, a więc nie prowadzi do jakiegokolwiek zmiany w stanie prawnym³³. Natomiast w sytuacji, gdy administracyjna zmiana nazwiska dotyczy tylko jednego z rodziców, zmiana ta rozciąga się na nazwisko małoletnich dzieci wyłącznie po spełnieniu dodatkowych przesłanek określonych w art. 8 ust. 2 u.z.i.n. Są to: wyrażenie zgody przez drugiego z rodziców, chyba że nie ma on pełnej zdolności do czynności prawnych lub jest pozbawiony władzy rodzicielskiej³⁴ albo nie żyje, oraz wyrażenie zgody przez dziecko, jeżeli w chwili zmiany nazwiska ukończyło 13 lat³⁵. Z kolei art. 8 ust. 3 u.z.i.n. stanowi, że w przypadku braku porozumienia między rodzicami dziecka każde z nich może zwrócić się do sądu opiekuńczego o wyrażenie zgody na zmianę nazwiska dziecka. Przepis ten koresponduje z regulacją zawartą w art. 97 § 2 k.r.o., z której wynika, że jeżeli władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom, mają oni obowiązek i prawo rozstrzygać wspólnie o istotnych sprawach dziecka³⁶, a w razie braku porozumienia między nimi rozstrzyga sąd opiekuńczy.

W art. 8 ust. 4 i 5 u.z.i.n. ustawodawca uregulował tryb wyrażenia zgody na zmianę nazwiska odpowiednio przez dziecko i przez rodzica. Z uwagi na doniosłe znaczenie zgody nie pozostawił miejsca na dowolność co do formy i postaci

³³ A. Czajkowska, B. Romocka-Tyfel, *op. cit.*, s. 84–85.

³⁴ Należy nadmienić, że w literaturze zgłoszono postulat wprowadzenia bezwzględnego obowiązku uzyskiwania zgody drugiego rodzica na zmianę nazwiska dziecka nawet wtedy, gdy nie ma on pełnej zdolności do czynności prawnych lub jest pozbawiony władzy rodzicielskiej. Zob. G. Nauka, *Granice dopuszczalności zmiany nazwiska małoletniego dziecka w trybie administracyjnym*, „Rodzina i Prawo” 2015, nr 33–35, s. 88.

³⁵ Trafnie zauważyła Z. Duniewska (*op. cit.*, s. 119), że przywołany wiek dziecka koresponduje z wiekiem, w którym małoletni nabywa ograniczoną zdolność do czynności prawnych zgodnie z Kodeksem cywilnym.

³⁶ W doktrynie słusznie wskazano, że pojęcie spraw istotnych ma charakter nieostry i nie jest możliwe sformułowanie zamkniętego katalogu takich spraw. Kryterium pozwalającym na ich wyróżnienie jest doniosłość z punktu widzenia sprawowania pieczy nad dzieckiem. Do istotnych spraw dziecka zalicza się m.in. zmianę jego imienia i nazwiska. Zob. J. Słyk, *Komentarz do art. 97, [w:] Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. K. Osajda, M. Domański, J. Słyk, Legalis 2024, tezy 4 i 7.

jej wyrażenia czy też organu uprawnionego do jej przyjęcia. Zgoda może być wyrażona wyłącznie osobiście do protokołu przed kierownikiem USC albo jego zastępcą lub na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym podpisem własnoręcznym, poświadczonym za zgodność podpisu przez notariusza. Osoby zamieszkałe poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej mogą wyrazić zgodę za pośrednictwem konsula Rzeczypospolitej Polskiej. Ponadto rodzic może wyrazić zgodę na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.

Zmiana nazwiska małoletniego dziecka w sytuacjach nieobjętych art. 8 ust. 1 i 2 u.z.i.n. oraz zmiana jego imienia wymagają wydania decyzji administracyjnej. Obowiązuje tryb wnioskowy wszczęcia postępowania. Zgodnie z art. 9 ust. 2 u.z.i.n. wniosek o zmianę składa w takim przypadku przedstawiciel ustawowy dziecka. W literaturze wskazano, że są to oboje rodzice lub jedno z nich³⁷. Twierdzenie to należy uzupełnić o wyjaśnienie, że w sytuacji, gdy dziecko nie pozostaje pod władzą rodzicielską (np. oboje rodzice nie żyją albo zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej), jego przedstawicielem ustawowym jest opiekun wyznaczony przez sąd opiekuńczy³⁸ i to jemu przysługuje uprawnienie do złożenia wniosku o zmianę imienia lub nazwiska małoletniego, aczkolwiek powinien uzyskać na to zgodę sądu opiekuńczego³⁹.

Uwzględnienie wniosku o zmianę imienia lub nazwiska dziecka złożonego przez jego przedstawiciela ustawowego wymaga ustalenia, że zachodzą ważne powody zmiany w rozumieniu art. 4 u.z.i.n. i jednocześnie nie zachodzą przesłanki negatywne z art. 5 i 6 u.z.i.n. Ponadto w postępowaniu w sprawie zmiany imienia lub nazwiska małoletniego dziecka stosuje się odpowiednio art. 8 ust. 2–5 u.z.i.n. Warunkiem koniecznym wydania decyzji zgodnej z żądaniem strony jest zatem również zgoda dziecka, jeżeli ukończyło 13 lat. Ponadto, gdy wnioskodawcą jest tylko jeden z rodziców, drugi rodzic musi wyrazić zgodę na zmianę. Wymogu tego nie stosuje się, jeżeli rodzic nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych lub jest pozbawiony władzy rodzicielskiej albo nie żyje.

W razie zaistnienia okoliczności wyłączającej konieczność uzyskania zgody rodzica na zmianę imienia lub nazwiska dziecka wnioskodawca powinien przedłożyć stosowny dokument urzędowy potwierdzający tę okoliczność (np. odpis orzeczenia sądu polskiego o ubezwłasnowolnieniu lub pozbawieniu władzy rodzicielskiej rodzica⁴⁰, zagraniczny dokument potwierdzający zgon), chyba że jest to fakt znany

³⁷ A. Nodzak, *op. cit.*, art. 9, teza 4; A. Czajkowska, B. Romocka-Tyfel, *op. cit.*, s. 91.

³⁸ Zob. art. 145 i n. k.r.o.

³⁹ Jak wynika z art. 156 k.r.o., opiekun powinien uzyskać zezwolenie sądu opiekuńczego we wszelkich ważniejszych sprawach, które dotyczą osoby lub majątku małoletniego.

⁴⁰ Może to być również odpis orzeczenia sądu państwa obcego lub rozstrzygnięcia innego organu państwa obcego, ale wówczas konieczne jest także złożenie tłumaczenia na język polski

organowi z urzędu⁴¹ albo możliwy do ustalenia na podstawie posiadanych przez niego ewidencji, rejestrów lub innych danych (np. zgon zarejestrowany w rejestrze stanu cywilnego⁴²). Przepisy ustawy o zmianie imienia i nazwiska nie statuuja wprost obowiązku przedłożenia wskazanego dokumentu przez wnioskodawcę i niewątpliwie nie jest to element formalny wniosku. Z art. 77 § 1 k.p.a. wynika, że to na organie spoczywa powinność wyczerpującego zebrania i rozpatrzenia całego materiału dowodowego. Niemniej postępowanie w sprawie zmiany imienia lub nazwiska dziecka może być wszczęte wyłącznie na żądanie strony (przedstawiciela ustawowego dziecka). Należy zatem przyjąć, że to na wnioskodawcy spoczywa ciężar wykazania konkretnych faktów i zdarzeń, z których wywodzi określone skutki prawne. Naczelny Sąd Administracyjny w jednym z wyroków trafnie zauważył, że strona nie jest zwolniona od lojalnego współdziałania w wyjaśnianiu okoliczności faktycznych, gdyż powinna przedstawić wszystkie informacje niezbędne do ustalenia stanu faktycznego sprawy, jak również udostępnić dowody znajdujące się w jej posiadaniu lub które tylko ona może przedstawić. To na niej spoczywa bowiem ciężar dowodu i obciążają ją skutki prawne nieudowodnienia okoliczności, których stwierdzenie jest podstawą wydania decyzji zgodnej z żądaniem⁴³.

W praktyce tryb decyzyjny uregulowany w ustawie o zmianie imienia i nazwiska najczęściej jest stosowany w sprawach zmiany nazwiska małoletniego dziecka pochodzącego spoza małżeństwa. Obecnie funkcjonuje inny model rodziny, niż miało to miejsce kilkadziesiąt lat temu. Wiele dzieci pochodzi ze związków pozamałżeńskich i nosi nazwisko jednego z rodziców. Najczęściej jest to nazwisko ojca (zgodnie z oświadczeniami złożonymi w ramach uznania ojcostwa). Nierzadko w sytuacji, gdy ojciec nie utrzymuje więzi z dzieckiem ani nie uczestniczy w jego wychowaniu, matka wnosi o zmianę nazwiska dziecka na jej nazwisko. Niewątpliwie każdy taki przypadek wymaga indywidualnej oceny organu rozpatrującego wniosek.

wraz z innymi dokumentami niezbędnymi do oceny możliwości uznania orzeczenia na podstawie prawa Unii Europejskiej, wiążących Rzeczpospolitą Polską wielostronnych i dwustronnych umów międzynarodowych lub przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. 2024, poz. 1568, ze zm.).

⁴¹ Zgodnie z art. 77 § 4 k.p.a. fakty znane organowi z urzędu nie wymagają dowodu, ale należy je zakomunikować stronie.

⁴² Z art. 11a u.z.i.n. wynika, że postępowanie administracyjne w sprawie zmiany imienia i nazwiska jest prowadzone z wykorzystaniem danych zawartych w rejestrze stanu cywilnego oraz w rejestrze PESEL w zakresie niezbędnym dla wydania rozstrzygnięcia w sprawie.

⁴³ Wyrok NSA z dnia 8 listopada 2013 r., II OSK 1291/12, CBOSA.

Kwestie problematyczne w świetle orzecznictwa sądowego

Analiza orzecznictwa sądowego w sprawach zmiany imienia i nazwiska małoletnich dzieci w trybie ustawy o zmianie imienia i nazwiska prowadzi do wniosku, że kwestią problematyczną w wielu sprawach była ocena, czy zaistniały „ważne powody” w rozumieniu art. 4 ust. 1 u.z.i.n., a strony i organy orzekające prezentowały odmienne stanowiska w tym zakresie. Należy przypomnieć, że decyzja o zmianie imienia i nazwiska jest wydawana w ramach uznania administracyjnego, a każda sprawa wymaga indywidualnego podejścia do okoliczności uzasadniających zmianę. W praktyce orzeczniczej sądów administracyjnych za „ważne powody” uznawane były takie okoliczności jak: utożsamianie się dziecka wychowywanego wyłącznie przez matkę z jej rodziną, dobro dziecka i silne więzi z rodzicem sprawującym opiekę⁴⁴; ochrona małoletniego przed rozpoznawaniem go jako syna ojca aresztowanego i oskarżonego o czyn zabroniony i związany z tym stan psychiczny oraz nastawienie dziecka do noszonego nazwiska obco brzmiącego, utrudniającego funkcjonowanie w środowisku z uwagi na identyfikację z ojcem, którego nazwisko zostało „skompromitowane”⁴⁵; ochrona dziecka przed infamią z uwagi na przeszłość kryminalną ojca⁴⁶; brak możliwości podjęcia przez matkę dziecka w pełni racjonalnego wyboru imienia dziecka ze względu na stan psychiczny po porodzie, a po ustabilizowaniu się jej stanu psychicznego – pewność decyzji co do zmiany imienia syna, jej zasadności i oczywistej korzyści wynikającej z faktu, że rodzina i bliscy zwracają się do małoletniego tym imieniem⁴⁷.

W praktyce wątpliwości wzbudzał również charakter prawny orzeczenia sądu wydanego w przypadku, gdy jeden z rodziców nie wyraził zgody na zmianę imienia lub nazwiska dziecka. Rozwiał je Sąd Najwyższy, wskazując, że sąd opiekuńczy nie orzeka o zmianie nazwiska jako takiej ani nie wypowiada się o jej dopuszczalności z punktu widzenia przesłanek ustawy o zmianie imienia i nazwiska, lecz na podstawie art. 97 § 2 k.r.o. rozstrzyga co do istotnej sprawy dziecka. Wydane w tym trybie postanowienie zastępuje wolę rodziców. Przesłankę rozstrzygnięcia o istotnych sprawach dziecka – ze względu na szczególny charakter stosunków między rodzicami a dziećmi – stanowi dobro dziecka⁴⁸.

⁴⁴ Wyrok NSA z dnia 16 stycznia 2015 r., II OSK 1433/13, CBOSA; wyrok NSA z dnia 9 marca 2012 r., II OSK 2528/10, CBOSA.

⁴⁵ Wyrok WSA w Łodzi z dnia 24 sierpnia 2012 r., III SA/Łd 436/12, CBOSA.

⁴⁶ Wyrok NSA z dnia 27 września 2023 r., II OSK 979/22, CBOSA.

⁴⁷ Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 18 lipca 2024 r., II SA/Po 300/24, CBOSA.

⁴⁸ Postanowienie SN z dnia 6 czerwca 2000 r., I CKN 786/98, Legalis nr 48427. Orzeczenie zapadło pod rządami poprzednio obowiązującej ustawy, ale ze względu na tożsamość stanu prawnego zachowuje aktualność.

Podobnie wypowiedział się Naczelny Sąd Administracyjny. W jednym z orzeczeń wskazał, że w przypadku braku zgody między rodzicami na zmianę nazwiska dziecka w postępowaniu administracyjnym rozstrzyga sąd opiekuńczy. Rozstrzygnięcie sądu zastępuje zgodną wolę rodziców i wiąże organ administracji przez to, że usuwa brak porozumienia między rodzicami, powodując takie następstwa, jakby porozumienie to istniało. Nie przesądza jednak decyzji organu w znaczeniu merytorycznym. Kierownik USC, nawet w przypadku wydania zgody przez sąd opiekuńczy, nie musi takiego wniosku rozpatrzyć pozytywnie – może wydać decyzję odmowną, uzasadniając ją tym, że nie wystąpiły ważne powody, o których mowa w art. 4 ust. 1 u.z.i.n., jednakże nie te, które były podstawą wydania rozstrzygnięcia przez sąd⁴⁹. W innym orzeczeniu Naczelny Sąd Administracyjny podniósł, że zgoda sądu opiekuńczego na zmianę nazwiska dziecka ma znaczenie prawne jedynie dla spełnienia przesłanki zgodnej woli rodziców. Ustalenie ważnych powodów zmiany nazwiska dziecka w sprawie należy do kierownika USC. Nie można w tym zakresie wywodzić o związaniu prawomocnym orzeczeniem sądu opiekuńczego, które wiąże tylko co do ustalenia, że w sprawie spełniona jest przesłanka zgody rodziców. Co więcej, prawomocność orzeczenia sądu wyrażającego zgodę na zmianę nazwiska dziecka nie pozbawia rodzica sprzeciwiającego się zmianie prawa udziału w postępowaniu administracyjnym w tej sprawie. Podstawą wyprowadzenia jego interesu prawnego jest regulacja zawarta w art. 4 ust. 1 u.z.i.n., która wyznacza przesłanki materialnoprawne zmiany nazwiska⁵⁰.

Powyższe twierdzenia zasługują na akceptację. Prawomocne postanowienie sądu opiekuńczego zastępuje zgodę rodzica sprzeciwiającego się zmianie i otwiera możliwość rozpatrzenia sprawy co do istoty, ale nie przesądza o konieczności uwzględnienia wniosku o zmianę. Ponadto nie pozbawia rodzica sprzeciwiającego się prawa do udziału w postępowaniu administracyjnym, gdyż to organ administracji (a nie sąd) ma obowiązek ustalenia, czy zachodzą ważne powody zmiany imienia lub nazwiska dziecka w rozumieniu art. 4 ust. 1 u.z.i.n. Badając istnienie tej przesłanki materialnoprawnej, organ powinien umożliwić wyrażenie stanowiska obojgu rodzicom⁵¹.

W praktyce pojawiła się również wątpliwość, czy brak wymaganej zgody rodzica na zmianę imienia lub nazwiska dziecka i jednoczesny brak rozstrzygnięcia przez sąd opiekuńczy obligują organ administracji do odmowy uwzględnienia wniosku, czy też sytuacja ta rodzi inne skutki i jakie one są. W tej kwestii wypowiedział się Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gliwicach⁵² oraz Wojewódzki

⁴⁹ Wyrok NSA z dnia 9 marca 2012 r., II OSK 2528/10, CBOSA.

⁵⁰ Wyrok NSA z dnia 23 września 2020 r., II OSK 889/20, CBOSA.

⁵¹ Por. wyrok WSA w Krakowie z dnia 20 maja 2021 r., III SA/Kr 1416/20, CBOSA.

⁵² Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 24 czerwca 2009 r., II SA/Gl 355/09, CBOSA.

Sąd Administracyjny w Lublinie⁵³, przyjmując trafnie, że w przypadku braku zgody jednego z rodziców zezwolenie sądu opiekuńczego na zmianę nazwiska małoletniego dziecka stanowi zagadnienie wstępne w rozumieniu art. 97 § 1 pkt 4 k.p.a.⁵⁴ i obliguje organ administracji publicznej do zawieszenia postępowania do czasu rozstrzygnięcia tego zagadnienia przez sąd. Ponadto wydanie decyzji o zmianie nazwiska dziecka bez wymaganej zgody drugiego rodzica lub zgody sądu opiekuńczego zostało w jednym z orzeczeń uznane za rażące naruszenie prawa, uzasadniające stwierdzenie nieważności takiej decyzji⁵⁵.

Kwestią sporną było również to, czy zgoda drugiego rodzica na zmianę imienia lub nazwiska dziecka jest konieczna w sytuacji, gdy jego władza rodzicielska została ograniczona. Z literalnego brzmienia art. 8 ust. 2 u.z.i.n. wynika, że wymóg zgody jest wyłączony jedynie w przypadku pozbawienia rodzica władzy rodzicielskiej, a nie w przypadku jej ograniczenia. Wydaje się zatem, że zgodnie z zasadą *exceptiones non sunt extendendae* zmiana imienia lub nazwiska dziecka wymaga zgody rodzica mającego ograniczoną władzę rodzicielską⁵⁶. W tej kwestii wypowiedział się Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 lipca 1987 r.⁵⁷, która co prawda zapadła pod rządami poprzednio obowiązującej ustawy⁵⁸, ale z uwagi na tożsamość regulacji zachowuje aktualność. Sąd najpierw rozpoznał zagadnienie prawne: „Czy potrzebna jest zgoda ojca na zmianę nazwiska dzieci, gdy w wyroku rozwodowym jego władzę rodzicielską ograniczono do zasięgania informacji o stanie zdrowia, a w przyszłości do współdecydowania o wyborze zawodu i miejsca zamieszkania?”. Następnie podjął uchwałę o treści: „Na zmianę nazwiska dziecka w trybie administracyjnym potrzebna jest zgoda ojca mimo ograniczenia jego władzy rodzicielskiej bez względu na zakres obowiązków i uprawnień określonych w wyroku rozwodowym w trybie art. 58 § 1 zd. 2 k.r.o.”. Sąd Najwyższy wskazał, że ograniczenie władzy rodzicielskiej w tym trybie nie może iść tak daleko, aby stało się równoznaczne z jej pozbawieniem, nie ma ono bowiem charakteru penalnego, a o zakresie uprawnień oraz obowiązków dru-

⁵³ Wyrok WSA w Lublinie z dnia 24 października 2019 r., III SA/Lu 117/19, CBOSA.

⁵⁴ Zgodnie z art. 97 § 1 pkt 4 k.p.a. organ administracji publicznej zawiesza postępowanie, gdy rozpatrzenie sprawy i wydanie decyzji zależy od uprzedniego rozstrzygnięcia zagadnienia wstępnego przez inny organ lub sąd. Przez zagadnienie wstępne rozumie się powszechnie zagadnienie prawne o charakterze materialnym, które wyłoniło się w toku postępowania administracyjnego i do którego rozstrzygnięcia nie jest właściwy organ prowadzący postępowanie, lecz inny organ lub sąd.

⁵⁵ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 13 kwietnia 2018 r., IV SA/Wa 339/18, CBOSA.

⁵⁶ E. Kabza, *Zmiana nazwiska dziecka w trybie administracyjnoprawnym ze szczególnym uwzględnieniem zmiany nazwiska pasierba*, „Metryka. Studia z Zakresu Prawa Osobowego i Rejestracji Stanu Cywilnego” 2021, nr 1, s. 34.

⁵⁷ III CZP 40/87, Legalis nr 25913.

⁵⁸ Ustawa z dnia 15 listopada 1956 r. o zmianie imion i nazwisk (Dz.U. 1963, nr 59, poz. 328, z późn. zm.).

giego z rodziców decyduje ocena sądu, które z rodziców – ze względu na interes dziecka – ma lepsze warunki do sprawowania władzy rodzicielskiej.

Pogląd Sądu Najwyższego spotkał się z aprobatą Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wielkopolskim, który w wyroku z grudnia 2019 r. wskazał, że „zakres obowiązków i uprawnień określony w postanowieniu sądu o ograniczeniu władzy rodzicielskiej ojca do prawa informowania się o stanie zdrowia, rozwoju i edukacji małoletniego nie może mieć wpływu na uprawnienia skarżącego i decydowanie w kwestiach wykraczających poza sferę typowych decyzji dotyczących dziecka. Do takich ogólnych spraw wynikających z prawa podmiotowego zaliczyć należy zmianę nazwiska dziecka, a co za tym idzie posiadanie legitymacji strony w postępowaniu administracyjnym w przedmiocie zmiany jego nazwiska, prowadzonym w oparciu o przepisy ustawy o zmianie imienia i nazwiska. Dopiero ostateczne odebranie atrybutów władzy rodzicielskiej w całości, tj. pozbawienie władzy rodzicielskiej, uzasadnia skorzystanie z wyjątku przewidzianego w art. 8 ust. 2 u.z.i.n.”⁵⁹.

Natomiast w piśmiennictwie pogląd wyrażony w uchwale Sądu Najwyższego został oceniony jako kontrowersyjny⁶⁰. Co więcej, nie może być uznany za jednolicie stosowany przez sądy rodzinne. Znane są bowiem przypadki oddalenia wniosku o zezwolenie na zmianę imienia lub nazwiska małoletniego dziecka w sytuacji, gdy władza rodzicielska rodzica została ograniczona w takim zakresie, który zdaniem sądu nie obejmuje prawa do współdecydowania o zmianie imienia lub nazwiska dziecka. W konsekwencji do dokonania zmiany nie jest potrzebna zgoda drugiego rodzica ani zastępcza zgoda sądu.

W tym kontekście na szczególną uwagę zasługuje orzeczenie Naczelnego Sądu Administracyjnego z grudnia 2022 r., w którym stwierdzono, że kierownik USC rozpatrujący wniosek o zmianę imienia dziecka nie może żądać od wnioskodawcy przedstawienia orzeczenia zastępującego zgodę drugiego rodzica w sytuacji, gdy w obrocie prawnym funkcjonuje prawomocne orzeczenie właściwego sądu rodzinnego, zgodnie z którym zgoda tego rodzica w realiach danej sprawy nie jest wymagana z uwagi na ograniczenie jego władzy rodzicielskiej. Przyjęcie odmiennego poglądu prowadziłoby do tego, że strona wnioskująca

⁵⁹ Wyrok WSA w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 19 grudnia 2019 r., II SA/Go 701/19, CBOSA.

⁶⁰ Zdaniem J. Słyka (*op. cit.*, teza 19) pogląd wyrażony w uchwale Sądu Najwyższego oznacza, że „ograniczenie władzy rodzicielskiej w wyroku rozwodowym nie może dotyczyć istotnych spraw dziecka. Interpretacja taka jest trudna do przyjęcia na gruncie obowiązujących przepisów, skoro dają one również możliwość pozbawienia rodziców władzy rodzicielskiej w wyroku rozwodowym (art. 112 k.r.o.). W konkretnym stanie faktycznym może okazać się, że uzasadnione jest nawet bardzo daleko idące ograniczenie władzy rodzicielskiej. Jak się wydaje, stanowisko SN podyktowane było zawartą w uzasadnieniu orzeczenia słuszną krytyką praktyki sądów rozwodowych w zakresie formułowania rozstrzygnięcia ograniczającego władzę rodzicielską jednego z rodziców, które czynią to często w sposób fragmentaryczny i nieprecyzyjny”.

o zmianę byłaby pozbawiona skutecznej ochrony prawnej, albowiem w obrocie prawnym funkcjonowałyby sprzeczne rozstrzygnięcia co do kwestii, czy zgoda drugiego rodzica jest wymagana. Naczelny Sąd Administracyjny słusznie przypomniał, że zgodnie z art. 365 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych – także inne osoby. Co istotne, związanie prawomocnym orzeczeniem sądu cywilnego jest niezależne od tego, czy w ocenie organu administracji publicznej orzeczenie to jest wynikiem prawidłowej wykładni lub zastosowania prawa. Zakres związania prawomocnym orzeczeniem ograniczony jest co do zasady do treści sentencji prawomocnego orzeczenia. Niekiedy jednak konieczne jest również sięgnięcie do uzasadnienia rozstrzygnięcia. W przypadku orzeczeń oddalających powództwo lub wniosek w postępowaniu nieprocesowym konieczne jest z reguły – dla określenia granic związania prawomocnym orzeczeniem – odwołanie się do motywów rozstrzygnięcia⁶¹.

W powyższym wyroku Naczelny Sąd Administracyjny wyraził także pogląd, że brak wymogu uzyskania orzeczenia sądu zastępującego zgodę rodzica, który nie został pozbawiony władzy rodzicielskiej, nie oznacza, że rodzic ten nie ma prawa występować w charakterze strony w postępowaniu administracyjnym dotyczącym zmiany imion dziecka. Nie podzielił tym samym odmiennego poglądu wyrażonego w innym wyroku tego sądu⁶². Naczelny Sąd Administracyjny nie uzasadnił swojego stanowiska w tym zakresie, ale w świetle wcześniejszych rozważań wydaje się ono zasadne. Ograniczenie władzy rodzicielskiej nie pozbawia rodzica interesu prawnego w sprawie o zmianę imienia lub nazwiska jego dziecka w trybie administracyjnym, a interes ten należy wywieść z art. 4 ust. 1 u.z.i.n.

Zakończenie

W ramach podsumowania wypadu wskazać, że zmiana imienia i nazwiska należy niewątpliwie do istotnych spraw dziecka i wymaga co do zasady porozumienia między jego rodzicami, jak również zgody dziecka, jeżeli w chwili zmiany ukończyło 13 lat. W świetle regulacji zawartej w ustawie o zmianie imienia i na-

⁶¹ Wyrok NSA z dnia 20 grudnia 2022 r., III OSK 2306/21, CBOSA. Analogiczne stanowisko zajął Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 27 września 2023 r., II OSK 979/22, CBOSA.

⁶² W wyroku z dnia 15 kwietnia 1982 r. (SA/Po 699/81, Legalis nr 34691) Naczelny Sąd Administracyjny przyjął, że prawomocne postanowienie sądu opiekuńczego upoważniające matkę małoletniego do dokonania zmiany nazwiska dziecka, wydane w postępowaniu nieprocesowym, w którym uczestniczył ojciec dziecka, zastępuje jego zgodę, w związku z czym uczestnictwo ojca dziecka w postępowaniu administracyjnym nie było konieczne.

zwiska zgoda rodzica na zmianę imienia lub nazwiska małoletniego dziecka nie jest wymagana tylko w sytuacji, gdy rodzic ten nie żyje, nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych lub jest pozbawiony władzy rodzicielskiej. Wykazanie okoliczności wyłączającej konieczność uzyskania zgody rodzica należy do wnioskodawcy, chyba że jest to okoliczność znana organowi z urzędu albo możliwa do ustalenia na podstawie posiadanych przez niego danych. Przedmiotem kontrowersji jest kwestia, czy zgoda rodzica jest wymagana w sytuacji ograniczenia jego władzy rodzicielskiej w takim zakresie, który nie wskazuje na prawo do współdecydowania o imieniu lub nazwisku dziecka. Wydaje się, że organ administracji nie powinien oceniać tej kwestii samodzielnie, tylko powinien pozostawić ją każdorazowo kognicji sądu opiekuńczego, którego orzeczenie będzie wiązało również organ.

Ponadto trzeba wskazać, że w razie braku porozumienia między rodzicami co do zmiany imienia lub nazwiska dziecka ważną rolę odgrywa sąd powszechny, który powinien rozstrzygnąć o istotnej sprawie dziecka, kierując się przede wszystkim jego dobrem. Jednakże orzeczenie sądu zastępujące zgodę rodzica sprzeciwiającego się zmianie nie przesądza o wyniku sprawy administracyjnej. Organ rozpatrujący wniosek o zmianę imienia lub nazwiska dziecka musi samodzielnie ocenić, czy w sprawie została spełniona przesłanka ważnych powodów w rozumieniu art. 4 ust. 1 u.z.i.n. Rozstrzygnięcie w tym zakresie ma charakter uznaniowy, ale nie zwalania organu z obowiązku przeprowadzenia prawidłowego postępowania, w tym dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego sprawy. W tym celu organ powinien zgromadzić stosowne dowody, a nie tylko opierać się na twierdzeniach zawartych w uzasadnieniu wniosku. Z uwagi na doniosłe skutki prawne zmiany imienia lub nazwiska dziecka decyzje w tym zakresie nie powinny być podejmowane pochopnie, co niestety w praktyce dość często się zdarza. Co więcej, w świetle najnowszego orzecznictwa sądów administracyjnych wymaga korekty dość powszechna praktyka organów administracji polegająca na niezapewnianiu udziału w postępowaniu drugiemu rodzicowi w sytuacji, gdy zapadło prawomocne orzeczenie sądu wyrażające zgodę na zmianę albo uznające, że zgoda drugiego rodzica nie jest wymagana z uwagi na ograniczenie jego władzy rodzicielskiej. Orzeczenie sądu nie powoduje, że drugi rodzic nie ma interesu prawnego w sprawie administracyjnej. Podstawą wyprowadzenia jego interesu prawnego jest regulacja wyznaczająca przesłanki materialnoprawne zmiany imienia lub nazwiska w trybie administracyjnym. Pominięcie tego rodzica może stanowić kwalifikowaną wadę postępowania, o której mowa w art. 145 § 1 pkt 4 k.p.a., dającą możliwość jego wznowienia albo uchylenia decyzji ostatecznej przez sąd administracyjny.

Bibliografia

- Czajkowska A., Romocka-Tyfel B., *Zmiana imienia i nazwiska. Geneza, komentarz, orzecznictwo, wzory decyzji*, Warszawa 2021.
- Duniewska Z., [w:] *Prawo administracyjne materialne*, red. Z. Duniewska, B. Jaworska-Dębska, P. Korzeniowski, E. Olejniczak-Szałowska, Warszawa 2022.
- Grzywacz M., Róg-Dyrda J., Wierzbowski M., Wiktorowska A., [w:] *Prawo administracyjne*, red. J. Jagielski, M. Wierzbowski, Warszawa 2022.
- Janowicz Z., *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 1999.
- Kabza E., *Zmiana nazwiska dziecka w trybie administracyjnoprawnym ze szczególnym uwzględnieniem zmiany nazwiska pasierba*, „Metryka. Studia z Zakresu Prawa Osobowego i Rejestracji Stanu Cywilnego” 2021, nr 1.
- Kasiński M., [w:] *Prawo administracyjne. Pojęcia, instytucje, zasady w teorii i orzecznictwie*, red. M. Stahl, Warszawa 2021.
- Kozłowska M., *Wybór oraz zmiana imienia i nazwiska. Wolność czy prawo?*, [w:] *Wolność w prawie administracyjnym*, red. J. Zimmermann, Warszawa 2017.
- Nauka G., *Granice dopuszczalności zmiany nazwiska małoletniego dziecka w trybie administracyjnym*, „Rodzina i Prawo” 2015, nr 33–35.
- Nodzak A., *Ustawa o zmianie imienia i nazwiska. Komentarz*, Legalis 2021.
- Panowicz-Lipska J., *Komentarz do art. 23*, [w:] *Kodeks cywilny, t. 1: Komentarz do art. 1–352*, red. M. Gutowski, Warszawa 2021.
- Pazdan M., *Komentarz do art. 23*, [w:] *Kodeks cywilny, t. 1: Komentarz do art. 1–449¹⁰*, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2020.
- Skóra A., *Komentarz do art. 130*, [w:] *Kodeks postępowania administracyjnego, t. 3: Komentarz do art. 127–269*, red. M. Karpiuk, P. Krzykowski, A. Skóra, Olsztyn 2021.
- Słyk J., *Komentarz do art. 97*, [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. K. Osajda, M. Domański, J. Słyk, Legalis 2024.
- Wilk J., [w:] *Materialne prawo administracyjne*, red. M. Miemiec, Warszawa 2019.
- Zimmermann J., *Prawo administracyjne*, Warszawa 2018.

Abstract: Name and surname are the basic distinguishing signs of each person in society and an element of identity. They are subject to legal protection and are relatively permanent. As a rule, a change of name or surname can be made only for good reasons by a discretionary decision issued in administrative proceedings at the request of the person concerned. The author considers the substantive and procedural prerequisites for the permissibility of changing the name of a minor child under this procedure; indicates what conditions must be met for the change to be possible; emphasizes the importance of the consent of both parents and the child, if the child is over 13 years old. In addition, the author discusses problematic issues arising from case law.

Keywords: change of name and surname; administrative decision; minor child; parental consent; court consent

Abstrakt: Imię i nazwisko to podstawowe oznaczenia wyróżniające każdego człowieka w społeczeństwie oraz element tożsamości. Podlegają ochronie prawnej i są względnie trwałe. Co do zasady zmiana imienia lub nazwiska może nastąpić jedynie z ważnych powodów w drodze decyzji uznaniowej wydanej w postępowaniu administracyjnym na wniosek zainteresowanej osoby. Autor rozważa przesłanki materialnoprawne i procesowe dopuszczalności zmiany imienia i nazwiska małoletniego dziecka w tym trybie. Wskazuje, jakie warunki muszą być spełnione, aby zmiana była możliwa. Podkreśla również znaczenie zgody obojga rodziców oraz dziecka, jeżeli ukończyło 13 lat, a także omawia kwestie problematyczne wynikające z orzecznictwa sądowego.

Słowa kluczowe: zmiana imienia i nazwiska; decyzja administracyjna; małoletnie dziecko; zgoda rodzica; zgoda sądu

